

**Julia
Waltonová**

**SLOVÁ
NAČMÁRANÉ
NA STENÁCH**

Ak nemôžete dôverovať svojej mysli,
dôverujte svojmu srdcu

**SLOVÁ
NAČMÁRANÉ
NA STENÁCH**

Julia
Waltonová

SLOVÁ
NAČMÁRANÉ
NA STENÁCH

Preložila Svetlana Žuchová

Julia Walton
WORDS ON BATHROOM WALLS

Copyright © 2017 by Julia Walton
This translation published by arrangement
with Random House Children's Books,
a division of Penguin Random House LLC.
Translation © 2019 by Svetlana Žuchová
Jacket design © 2019 by Kateřina Stárková
Slovak edition © 2019 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-7112-8

*Dougiemu, ktorý ma drží za ruku,
aby som sa nestratila*

Počiatočná dávka: 0,5 mg. Adam Petrazelli, 16-ročný, je pokusná osoba v klinickom výskume lieku ToZaPrex. Počas terapeutických sedení sa zdráha spolupracovať. Komunikuje len neverbálne. Vzhľadom na jeho neochotu spolupracovať v terapeutickej časti liekového výskumu to nie je nič nezvyčajné.

15. AUGUSTA 2012

Podľa môjho prvého lekára nie je bežné, aby sa symptómy prejavili u niekoho takého mladého. Schizofrénia sa u mužov častejšie diagnostikuje krátko po dvadsiatke. Pamätám sa, že som si pomyslel: *Tak to je teda skvelé, doriti. Som nezvyčajný.*

Asi by som v tomto denníku nemal nadávať.
Doriti.

Veď ste mi povedali, aby som ho považoval za dôverný a že ho nikdy nezneužijete proti mne, takže nevidím dôvod, aby som nepoužíval akýkoľvek jazyk, ktorý mi vyhovuje. Ani si nebudem robiť starosti s krkolomnými vetami. Alebo so spojkami na začiatku

viet. Ak to teda je, ako ste povedali, „bezpečné miesto na vyjadrovanie mojich myšlienok“, budem písať presne to, čo si myslím, a presne tak, ako si to myslím.

Odpoviem na vaše otázky, ale nie na sedeniach. Odpoviem na ne sem, na papier, kde sa môžem pozrieť, čo som napísal, a až potom vám to odovzdať. Môžem tak upravovať, čo uvidíte, a vyhnem sa tomu, aby som vytresol niečo, za čo by ma vylúčili z výskumu.

Keď sa s niekým rozprávam, nie vždy sa mi podarí povedať to, čo chcem. Slová, ktoré raz vyslovíme, sa nedajú prehltnúť naspäť, preto je lepšie, ak nerozprávam vôbec, ak nemusím. Jednoducho sa s tým zmierte.

Chápem však, že sa chcete o mojej chorobe všeličo dozvedieť. Keď to raz ľudia vedia, nerozprávajú už o ničom inom. Pravdepodobne viete, že práve preto si vás mama a nevlastný oco vybrali. Lebo máte skúsenosti.

To je v poriadku. Musím povedať, že ste si s tým celkom dobre poradili. Asi po dvoch minútach mlčania ste mi podali zápisník a navrhli, že ak nechcem rozprávať, mám po našich sedeniach písať. A ja rozprávať naozaj nechcem. Nie preto, že sa nechcem vyliečiť, ale preto, že nechcem byť tu. Presnejšie nechcem, aby toto bolo skutočné. S terapiou by som chcel zaobchádzať rovnako ako so všetkým ostatným, čo chcem ignorovať. Akoby neexistovala. Už totiž viem, že pobyt tu nič nevyrieši. Ten liek však možno áno.

Spýtali ste sa ma, kedy som si prvýkrát všimol, že niečo nie je úplne v poriadku. Nejakú zmenu.

Zo začiatku som si myslel, že na vine sú okuliare. Nie, nie okuliare. Škulky. To je krajšie slovo.

Dostal som ich na dvanáste narodeniny, lebo som stále škúľil a mama sa z toho išla zblázniť. Doktor Leung je asi jediný lekár, ktorého mám rád, pretože veľmi jednoducho vyriešil môj problém. Škulkami.

Bolo po probléme. Videl som a mama bola spokojná.

Vtedy som si však všimol aj to, že vidím veci, ktoré iní ľudia nevidia. Ako jediný som pohadzoval hlavou či žmúril, aby som mal lepšiu výhľad. Všetci ostatní sa pozerali na mňa, nie na vtáky, ktoré vleteli otvoreným oknom, či na čudných ľudí, ktorí sa z ničoho nič objavili v obývačke. Prestal som teda škulky nosiť a mame som povedal, že som ich stratil. Chvíľu to fungovalo a dokázal som to predstierať, nakoniec však nakúpila toľko okuliarov, že som nemal šancu. Bol som nahratý.

Dlho som jej nepovedal, že mám vidiny. Práve sa vydala za môjho nevlastného oca a obaja boli šťastní. Zdôveril som sa jej až vtedy, keď som nemal inú možnosť. Zavolala riaditeľka, a keď položila slúchadlo, pozrela sa na mňa, akoby ma v živote nevidela.

„Pani Brizenová povedala, že na chémii si sa pozrel nahor, rozkričal si sa a padol si na zem.“ Pamätám sa, aká bola spokojná. Mama má hlas ako Jedi, a keď sa snaží niečo zo mňa dostať, akoby vás tým hlasom oblievala.

„Čo si videl?“

Neodpovedal som hneď. Zložil som si škulky a predstieral, že tam nie je, že sa rozplynula, len čo položila tú otázku. Sám seba dokážem o takýchto veciach presvedčiť, tentoraz to však bolo ťažšie. Len tam stála a čakala na odpoveď.

„Netopiere,“ odvetil som s pohľadom upretým na topánky. „Veľké čierne netopiere.“

Nepovedal som jej, že boli dvakrát také veľké ako bežné netopiere, ani to, že mali ľudské oči a z úst im ako ihly trčali drobné tesáky.

Keď sa rozplakala, prial som si, aby to boli skutočné netopiere. Prial som si, aby ma tie hnusné malé potvory v chemickom labáku zožrali a nikdy by som nezažil ten pohľad, aký na mňa mama v tej chvíli uprela. Akoby som bol blázon.

Naozaj som sa nechcel zblázniť. Nikto sa nechce zblázniť. Ale teraz, keď viem, čo sa so mnou deje, teraz, keď rozumiem, čo sa mi robí v hlave, nechcem premýšľať nad tým, čo znamená vedieť, že ste blázon. Vedieť, že vaša rodina vie, že ste blázon.

Môj nevlastný oco Paul je fajn. Hodí sa k mame. Kým sa s mamou zobrali, roky spolu chodili a on sa vždy zaujímal, čo sa so mnou deje, pýtal sa ma na školu atď. Je advokát a môže dať mame všetko, čo nemala, odkedy nás otec opustil.

Teraz, keď to o mne vie, keď vie o chorobe, všetko sa zmenilo. Je bezradný, netuší, čo si so mnou počať. Ešte vždy sedávame vedľa seba a pozeráme telku, keď som však s ním v izbe, takmer počujem, ako premýšľa. Najčudnejší pocit okrem toho, keď vidíte veci, ktoré tam v skutočnosti nie sú, je sedieť na pohovke vedľa dospelého chlapa, ktorý sa vás z ničoho nič bojí. Kedysi sa nebál. Je ťažké nebrať to osobne.

Čoho sa bojím ja? Kašlite na to. Určite na to čoskoro prídete.

Je dobre, že mamu skutočne ľúbi. A keďže mama ľúbi mňa, snaží sa. To on navrhol, aby som išiel do novej súkromnej školy a nevrátil sa do tej, kde všetky decká vedeli, že so mnou niečo nie je v poriadku.

O dva týždne nastúpim do tretieho ročníka v Škole svätej Agáty. Je to stredná škola. Mama a Paul oboznámili profesorov s mojím „stavom“, a keďže je to katolícka škola, nemôžu ma odmietnuť. To by bolo dosť pokrytecké. Z toho, čo o tom chlapíkovi Ježišovi viem, súdim, že by ma neodmietol.

Paul sa okrem toho uistil, že v novej škole nebudú o mojej poruche rozprávať. Ako advokát im vysvetlil, že z *právneho hľadiska* nesmú nikomu povedať, čo mi je. Oceňujem to.

Je ťažké nastúpiť na novú školu v treťom ročníku. Je omnoho ťažšie nájsť si priateľov, keď všetci vedia, že vidíte veci, ktoré by ste vidieť nemali.

Dávka: 0,5 mg. Rovnaká dávka. Adam stále odmieta rozprávať.

22. AUGUSTA 2012

Len čo mi určili diagnózu, stal som sa odborníkom na svoju chorobu. Každému, koho to zaujíma, môžem vymenovať všetky lieky, najnovšie štúdie, pozitívne aj negatívne symptómy. Keď hovorím „pozitívne“ a „negatívne“, nemám namysli „dobré“ a „zlé“. Dá sa povedať, že všetky sú nanič.

Ako „pozitívne“ označujeme symptómy zapríčinené chorobou. Napríklad bludy.

„Negatívne“ príznaky sú tie, ktoré choroba zmierňuje. Napríklad iniciatíva a motivácia.

Choroba nemá jednotný priebeh. Niektorí ľudia majú vidiny. Iní počujú hlasy. A sú takí, ktorí sú len vzťahovační. Mama by si priała, aby som vás oboznámil aj s obrovskými medicínskymi pokrokmi, ktoré ľudom pomáhajú vyrovnávať sa s vedľajšími účinkami liekov.

Mama patrí k ľuďom, ktorí si všimnú, že pohár je do polovice plný.

Keď vidíte a počujete veci, ktoré iní ľudia nevidia a nepočujú, cítite sa úplne ako Harry Potter. Ako v *Tajomnej komnate*, keď počul hlas zo stien hradu. Kým som to držal v tajnosti, cítil som sa vyznamenaný, akoby som čakal na list z Rokfortu. Hovoril som si, že to možno niečo znamená.

Ron však túto možnosť zavrhne, keď povie: „Počúť hlasy, ktoré nikto iný nepočuje, nevestí nič dobré, dokonca ani v čarodejníckom svete.“ S Harrym sa to nakoniec vyriešilo. Nikto ho neposlal na terapiu a neskúsil mu podávať lieky. Jednoducho sa dostal do sveta, v ktorom všetko, čo videl a počul, bola nakoniec pravda. Ten mal teda šťastie.

Na lieky sa však nemôžem sťažovať. Odkedy beriem ten nový, všetko sa zlepšilo. Skutočný účinok možno hodnotiť až potom, keď budem istý čas brať plnú dávku. Zvyšujú mi ju postupne, to predsa viete. Aj to je jeden z dôvodov, prečo si musím raz týždenne posediť vo vašej ordinácii. Máte tak príležitosť všimnúť si prípadné problémy a oboznámiť s nimi lekárov klinickej štúdie.

Spýtali ste sa ma, čo viem o svojej liečbe. Vyrozprávam vám teda všetko, čo už dávno poznáte. Liek sa volá ToZaPrex a podľa príbalového letáka môže medziiným spôsobiť: (1) znížený počet bielych krviniek (čo znižuje schopnosť tela brániť sa infekciám), (2) záchvaty, (3) závažné zníženie krvného tlaku, (4) závraty, (5) ťažkosti s dýchaním a (6) úporné bolesti hlavy.

Lekári mamu uistili, že najzávažnejšie vedľajšie účinky sa vyskytujú veľmi zriedkavo. Vraj nech si nerobí starosti. Haha. Tak dobre. Nerobte si starosti.

Niektoré vedľajšie účinky sa u mňa vyskytli. Hlavne bolesti hlavy. Také, ktoré akoby sa vám zahniezdili v mozgu. Pulzujú tam, kým ich to po chvíli neprestane baviť a nenechajú vás na pokoji. Nemám nutkanie uskutočniť všetko, čo mi prebehne myslou, a to je fajn. Neznamená to však, že by som už vidiny nemal. Stále vidím veci, o ktorých viem, že by som ich nemal vidieť. To je práve ten rozdiel. Teraz už viem, že by som ich nemal vidieť.

Čo vidím? Začnime tým, koho vidím. Vidím Rebeku. Už viem, že nie je skutočná, veď je stále rovnaká. Je krásna a vysoká, akože vysoká ako obryňa. Má velikánske modré oči a vlasy dlhé po pás. Je nežná a vždy mlčí. V porovnaní s ostatnými halucináciami je úplne neškodná. Iba jediný raz som ju videl plakať, v deň, keď sa to mama o mne dozvedela. Vtedy som si ešte myslel, že Rebeka je skutočná. Nechápal som, že revala, lebo som reval ja.

Nie, Rebeka nie je jediná, koho vidím, o ostatných však nerád rozprávam. Čím viac o nich rozmýšľam, tým je pravdepodobnejšie, že sa objavia, a potom... sa všetko pobabre. Akoby striehli, kým sa mi upokojí myseľ, aby sa mohli vynoriť.

Vidiny sa zväčša začnú nejakou maličkosťou, pohybom, ktorý si všimnem kútikom oka, či povedomým hlasom, ktorý ma potom celé hodiny nenechá na pokoji. Inokedy je to len pocit, že ma niekto niekde sle-

duje, hoci viem, že je to smiešne. Komu by to stálo za tú námahu, však? A predsa nechávam zatiahnuté závesy. Neviem presne prečo. Asi jednoducho potrebujem súkromie. Rád by som sa aspoň na chvíľu cítil skutočne sám.

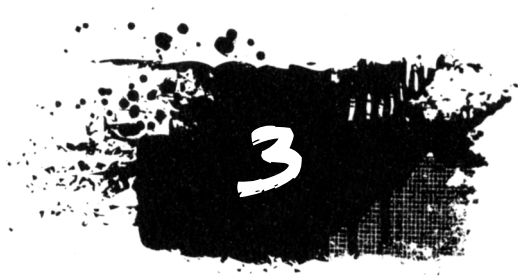
Pred mesiacom, keď som ešte neužíval ToZaPrex, som nedokázal určiť, kedy sa mi veci vymykajú spod kontroly. Bez príčiny som sa bál. Všetko, čo som videl, som považoval za skutočné. Keď sa raz halucinácie začali, nedali sa vypnúť. Niekedy som sa v nich stratil na celé hodiny.

Teraz, keď ma myseľ neposlúcha, dokážem sa na jej premietanie dívať ako na film. Naozajstná počítačová grafika. Občas je to vlastne krásne. Celá lúka mi napríklad pred očami vybuchne do krdľa motýľov. Občas mi pred spaním hlasy spievajú uspávanky a teraz, keď už viem, že nie sú skutočné, sa ich nebojím. Takže to je fajn. To pre to, čo zo mňa vychádza, pôsobím ako blázon.

Nie, nemám trému, že nastupujem do školy.

Dostal som novú školskú uniformu. Biele tričko s golierom, červenú vlnenú vestu s logom školy a príšerné námornícky modré krátke nohavice, ktoré na mne od pásu nadol visia ako prebytočná koža. Urobil som si všetky domáce úlohy na všetky predmety, pripravenjší už teda ani nemôžem byť.

Ale viete čo? Vážne nechápem, ako tam môžete len tak sedieť, nahlas čítať môj denník a potom mi celú hodinu klásť otázky, kým ja mlčím ako ryba. Je to čudné. Som blázon a myslím, že to je čudné.

Dávka: 0,5 mg. Rovnaká dávka. Adam nastupuje do novej školy. Stále odmieta rozprávať. Nové prostredie azda urýchlí terapeutický pokrok.

29. AUGUSTA 2012

Nastupovať do novej školy pred prvým septembrom je dosť nafigu. Akože naozaj naprd. Ale prvý týždeň školy je asi v každom prípade nanič. A to sa ešte ani neskončil.

Nemám vodičský preukaz a nechystám sa ho v najbližšom čase získať, veď by to bola len ďalšia vec, o ktorú sa musím zaujímať a niešť za ňu zodpovednosť. Jednoducho mi to za to nestojí.

Do predchádzajúcej školy som väčšinou chodil peši, mama však trvala na tom, že v prvý deň vo Svätej Agáte ma odvezie. V spôsobe, akým šoférovala, bolo čosi šialené, akoby sa snažila vyzeráť čo najobyčajnejšie, bola však zároveň priveľmi nervózna, aby to naozaj zvládla. Keď sme sa konečne zaradili medzi autá pred školou, iba sa usmiala a povedala: „Drž sa.“ Videl

som, že mi chce dať bozk na rozlúčku, ale raz, keď som mal osem rokov, som sa našťval, keď to urobila pred ľuďmi, a odvtedy si na to dávala pozor. Kiežby som to vtedy nebol urobil.

Pravdepodobne som sa aj s ruksakom vyvliekol z auta. Zaumienil som si, že sa na ňu povzbudivo usmejem, ale v poslednej chvíli som na to zabudol. Preto si asi pomyslela, že som nervózny, hoci som nebol.

Pýtali ste sa ma na všeličo o prvom dni v škole. Zameriam sa na vaše otázky, dobre?

Spýtali ste sa, ako sa nová škola líši od tej starej. Vlastne sa ani veľmi nelíši, okrem uniforiem. Aj tu všetci vyzerali biedne. Nikto sa ešte poriadne neprebral. Vo vzduchu sa jednoznačne vznášal pocit *Prečo ja?* Cítiť v tom istú solidaritu, však?

Len čo som našiel svoju skrinku a odložil si veci, hľadal som svojho školského poradcu. Zistil som, že všetkým novým žiakom prideliť poradcov, starších študentov, ktorých úlohou je ukázať im školu a odprevadiť ich do triedy. Môj poradca na mňa čakal v kancelárii a bol mi na prvý pohľad protivný. Nie ani tak preto, aké mal vlasy či ako si ma premeral od hlavy po päty, keď sme si podávali ruky, ba dokonca ani preto, že celý čas s otvorenými ústami prežúval žuvačku. Jednoducho to z neho vyžarovalo. Akoby zaberal viac miesta, než bolo nevyhnutné. Hoci sa uškŕňal, oči mal vážne a pohľadom neprestajne kontroloval miestnosť.

Stáva sa, že musíte človeka najprv trochu spoznať, aby ste vedeli, čo je zač, s ním to však bolo jednoduché. Bol zberateľ informácií.

Bolo mi to jasné zo spôsobu, akým sa nezáväzne zhováral so staršou paňou za pultom kancelárie, vy-
pytoval sa jej na deti, potom načrel do misky s men-
tolovými cukríkmi a za hrsť si ich napchal do vrečka.
Pani sa naňho usmiala a vo chvíli, keď sa obracal na
odchod, som postrehol, ako si z úst vybral žuvačku
a zospodu ju nalepil na pult.

Potom ma zaviedol na chodbu.

„Máš si vyzdvihnúť úbor na telocvik a potom máš
biológiu, však?“

Prikývol som. V spôsobe, akým rozprával, zaznie-
vala dobre nacvičená lenivosť, akoby sa rýchlo pohy-
boval, nechcelo sa mu však ponáhľať sa. Po ceste mi
ukázal niekoľko budov a potom mávol k dverám na
boku telocvične.

„Tu ťa počkám,“ upozornil ma.

Keď som sa vrátil s úborom na telocvik, bol fuč.
Nemôžem povedať, že by ma to prekvapilo. Niežeby
som v predchádzajúcej škole patrila k neobľúbeným,
tento chalan však vyzeral, že využije prvú príležitosť,
aby sa ma zbavil. Odhadujem, že bol sklamaný, pre-
tože som nevyzeral ako niekto, koho bude môcť ľah-
ko zmanipulovať.

Bol som nahratý, lebo som netušil, kam ísť. Vyučo-
vanie sa ešte nezačalo, tak som sa práve chystal vrátiť
do kancelárie a vypýtať si mapu, keď z dvier miest-
nosti po mojej ľavej ruke vyšla akási baba s formulá-
rom v ruke. Zastavila sa pri mne a pobavene si ma pre-
merala.

„Stratil si sa?“ spýtala sa ma.

„Asi áno,“ priznal som a doprial si chvíľu času, aby som si uvedomil, aká je drobná, ale zároveň fakt pekná. Svojou krásou pripomínala nahnevaného kolibríka. Pohybovala sa rýchlo, krátkymi prudkými krokmi, z ktorých nijaký nebol nadbytočný, zároveň z nej však vyžaroval istý pôvab.

„Nepriidelili ti poradcu?“ vyzvedala a napravila si pritom okuliare.

„Áno, Iana Stona. Ale on sa...”

„Na teba vykašľal,“ prikývla. „To je celý on. Čo máš prvú hodinu?“

„Biológiu.“

„Tadeto,“ ukázala a viedla ma cez dvor a hore schodmi. Úbor na telocvik som si napchal do ruksaka a vydal sa za ňou.

„Prečo to robíš?“

Venovala mi pohľad, akoby som jej práve položil tú najhlúpejšiu otázku v živote. „Jeho rodina venuje škole obrovské sponzorské dary. Chodili sem všetci jeho bratia.“

„Takže svoje chrapúnstvo zdedil po predkoch?“ opýtal som sa.

Tvárou sa jej mihol úsmev. „Tak nejako. Niektorí ľudia ani nepotrebujú dôvod, aby sa správali ako idioti. Majú to v krvi.“

„Nie všetci,“ zašepkal som popod nos.

„Väčšina,“ odporovala mi, lebo ma počula. „Tu je to,“ kývla hlavou k dverám pred nami, zmizla však skôr, ako som sa jej mohol poďakovať či spýtať, ako sa volá.

Neprišiel som posledný, takže keď som si sadol vedľa neuveriteľne bledého chlapca v bielych podkoľníkoch, nebolo to také trápne, ako to mohlo byť. Bol úzkostlivo čistý. Nechty, šaty, pokožka. Všetko mal oslepujúco biele, akoby ho namočili do bielidla. Hneď sa predstavil ako Dwight Olberman.

Len čo vyslovil svoje meno, bolo mi jasné, že ináč by sa volať nemohol. Keby mu v pôrodnici zvolil meno niekto úplne neznámy, pomenoval by ho presne takto. Jasné, ani Adam nie je to najskvelejšie meno, ale volať sa Dwight a ešte aj vyzerať tak, že sa vám to meno hodí, tomu hovorím naozajstné nešťastie. V takom prípade by som sa asi predstavoval svojím druhým krstným menom. Jedine, že to by bolo Cletus, alebo také niečo.

Keď mníška pred katedrou kontrolovala dochádzku, nežiadala, aby som sa postavil a povedal niečo o sebe, čo bolo od nej pekné. Keď prečítala moje meno, všetci ostatní sa len otočili a chvíľu na mňa zízali. Potom nás rozdelili do dvojíc a dostali sme za úlohu zhrnúť najdôležitejšie body z prvej kapitoly.

Dwight bol so mnou vo dvojici pri laboratórnych cvičeniach a mal nezameniteľný výraz niekoho, kto sa príliš pachtí urobiť dobrý prvý dojem. Pôsobil trochu ako zlatý retriever. Ukázalo sa, že budeme spolu takmer na všetkých hodinách. Lenže on furt melie. Bez prestávky.

Odprevadil ma na tri ďalšie hodiny. Ani moje vyhýbavé prikyvovanie a mrmlanie ho neodradili a pokračoval v nekonečnom dialógu. Po chvíli to bol už len biely šum.

Nuž, aby som odpovedal na jednu z vašich otázok, áno, nové miesta sú zradné, lebo nemám s čím porovnávať. Pani v žltých šatách, ktorá kráča k svojmu autu s hrbou papierov v náručí, pôsobí úplne bežne do okamihu, keď sa jej papiere vyšmyknú a krúžia okolo nej ako krdeľ holubíc. To už pravdepodobne nebude skutočnosť.

Tým, že v každej triede sú mníšky a kríže, sa táto škola rozhodne líši od predchádzajúcej. Ak sa budem tváriť, že kraťasy školskej uniformy sa mi pri každej príležitosti nezarezávajú do zadku, tak áno, dá sa povedať, že to bolo dosť obyčajných prvých pár dní. V škole mi chýbajú džínsy. Predovšetkým preto, že nohavice uniformy sú fakt tesné a treba si ich diskkrétne vyšpárať zo zadku. Skúste to robiť tak, aby vás pri tom nikto nevidel. Našťastie väčšina ľudí si to nevšíma, lebo aj oni sa snažia vytiahnuť si trenírky zavrznuté v zadku.

Ostatné hodiny v ten deň sa mi zlievajú do šmuhy. Ak sa v prvý týždeň nerobí nič poriadne, prečo tu musím byť? Kiežby som našiel spôsob, ako dať učiteľkám najavo, aby mi dali vedieť, keď to prestane byť len strata času. Zaobišiel by som sa aj bez tých rečí na tému Zoznámte sa s našou knižnicou.

Telesná bola dobrodružstvo. Tento týždeň to bola každý deň predposledná hodina. V prvý deň nás tréner Russert nechal bežať jeden a pol kilometra na čas. Nedá sa povedať, že by som nemal nijakú kondičku, väčšinou však nikam nebehám. Dwight sa počas celého toho utrpenia snažil so mnou nadviazať rozho-